

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o novem akcijskem programu socialnih ukrepov EU

(2009/C 27/22)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 25. oktobra 2007 od prihodnjega francoskega predsedstva EU prejel zaprosilo za mnenje o naslednji temi

Novi akcijski program socialnih ukrepov EU.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 10. junija 2008. Poročevalec je bil g. OLSSON.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 446. plenarnem zasedanju 9. in 10. julija 2008 (seja z dne 9. julija) s 133 glasovi za, 2 glasovoma proti in 4 vzdržanimi glasovi.

Zaradi referendumu o Lizbonski pogodbi 12. junija 2008 v času sprejetja tega mnenja status in prihodnost te pogodbe še nista jasna. Mnenje se pogosto sklicuje na Lizbonsko pogodbo ter njeno razsežnost in potencial na področju socialne politike. Odbor meni, da je ambiciozen in participativen evropski socialni akcijski program še vedno aktualen in še bolj potreben.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Nov akcijski program socialnih ukrepov EU je potreben za to, da bi socialni razvoj EU lahko dohiteval gospodarski in tržni razvoj. Smotrno je v luči nove Lizbonske pogodbe, ki odpira nove možnosti, odgovornosti in cilje, da bi ustvarila bolj participativno in dinamično socialno Evropo. Novi akcijski program socialnih ukrepov EU naj bi na oprijemljiv in praktičen način spodbujal cilje in težnje socialne politike EU daleč prek leta 2010 in tvoril obsežen načrt političnih ukrepov.

1.2 Socialni dialog še naprej ostaja eden glavnih temeljev in ga je treba krepiti. S programom naj bi ustvarili močnejšo povezavo z državljani in organizirano civilno družbo, da bi omogočili participativne postopke „od spodaj navzgor“, vključno s civilnim dialogom, in s tem vzajemno učinkovanje pri pobudah EU.

1.3 Akcijski program naj bi bil usmerjen zlasti k naslednjim političnim področjem: kakovosti življenja, temeljnim socialnim pravicam, krepitvi položaja državljanov, socialni solidarnosti, zaposlovanju in visokokakovostnim delovnim mestom, družbenemu podjetništvu, upravljanju sprememb, spodbujanju najpomembnejših socialnih standardov na področju zunanjepolitičnih odnosov EU, zlasti na področju trgovine. Uporabljati bi bilo treba vse razpoložljive instrumente, tudi metodo Skupnosti, ki se še naprej uporablja, vendar jo je treba dopolniti z drugimi „novimi metodami“. V sedanjem proračunu je finančne vire mogoče prerazporediti in nameniti podpori programa. Pri proračunski reformi po letu 2013 mora biti težišče na socialni koheziji.

2. Uvod – ozadje

2.1 Prihodnje francosko predsedstvo EU je Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosilo za proučitev zamisli o akcijskem programu socialnih ukrepov EU.

2.2 Francosko zaprosilo je mogoče jemati kot spremljanje prejšnjega mnenja Odbora o *analizi realnosti evropske družbe*, ki je predlagalo: „Da bi ustvarili osnovo za nov konsenz o socialnih izzivih, s katerimi se sooča Evropa, bi lahko zasnovali nov ‚program socialnih ukrepov‘, ob upoštevanju gospodarskih realnosti in socialnih pričakovanj“⁽¹⁾.

2.3 Navedeno mnenje se je sklicevalo na *program socialnih ukrepov EU* iz leta 1989, ki je sestavni del tega, kar lahko označimo kot *evropski socialni model*, in je pokazalo na stvarnost *socialne razsežnosti* enotnega notranjega trga. To je bil triletni akcijski program in „glavna opora za pobude Komisije na socialnem področju“. Vseboval je 45 jasnih ukrepov, ki so veljali za „nujno potrebne, da bi bilo mogoče napredovati in na ravni Skupnosti dati konkretno podobo načelom, navedenim v Listini Skupnosti o temeljnih socialnih pravicah delavcev“⁽²⁾. Ukrepi so bili zakonodajni in nezakonodajni, zajemali pa so ukrepe Skupnosti na skoraj vseh socialnih področjih, da bi dosegli v pogodbi opredeljene cilje o izboljšanju življenjskih in delovnih razmer.

2.4 Evropski pravni red na socialnem področju, dosežen kot rezultat akcijskega programa socialnih ukrepov EU iz leta 1989, zaostaja za sedanjimi gospodarskimi in socialnimi izzivi, ki jih prinašajo globalizacija, podnebne spremembe in demografski razvoj. Zaradi upočasnjene gospodarske rasti, pretresov na finančnih trgih in vse zaznavnejše prehrabene krize so ti izzivi večji kot kdaj koli prej. Nekatere skupine in državljani imajo celo občutek, da je evropska socialna politika v primerjavi z napredkom na področju politike notranjega trga zašla v slepo ulico.

⁽¹⁾ Mnenje EESO z dne 18.1.2007 o *analizi realnosti evropske družbe*, poročevalec: g. OLSSON (UL C 93, 27.4.2007), točka 5.8.

⁽²⁾ Iz: *Charter to the Programme*, Social Europe 1/90, str. 28.

2.5 Pregled stanja na socialnem področju je pokazal, da hitro razvijajoča se evropska družba ponuja več priložnosti, vendar se ob tem pojavljajo nova socialna tveganja. Razlike v dohodkih, enake možnosti, spremembe na trgu dela, enakost spolov in nižje plače žensk, revščina otrok in socialna izključenost, „medgeneracijski prelom“, spreminjajoče se družinske strukture, dostop do stanovanj, varstvo otrok, položaj invalidov, migracija in vključevanje – ta vprašanja so bila v pregledu stanja posebej izpostavljena.

3. Nov okvir za akcijski program socialnih ukrepov EU

3.1 Politiki se vse bolj zavedajo, da so za obvladovanje izzivov, s katerimi se srečuje evropski družbeni model, nujne nove politične usmeritve. Tudi evropski državljani usmerjajo pogled k novim ukrepom socialne politike, ki morajo biti socialno napredni in ekonomsko trajnostni.

3.2 Lizbonska pogodba o reformi ustvarja novo priložnost za izvedbo akcijskega programa socialnih ukrepov s tem, da za EU opredeljuje nove socialne cilje: „polno zaposlenost in socialni napredek“, „bori se proti socialni izključenosti in diskriminaciji ter spodbuja socialno pravičnost in varstvo, enakost žensk in moških, solidarnost med generacijami in varstvo pravic otrok“⁽³⁾.

3.3 Pogodba o reformi krepí odgovornosti Evropske unije, povezane z doseganjem teh socialnih ciljev.

3.4 Priložnosti za bolj socialno Evropo so še posebej zapisane v Listini temeljnih pravic, v zavezujočih določbah „horizontalne socialne klavzule“ in v Protokolu o službah splošnega pomena. Pogodba predvideva tudi možnosti za „okrepljeno sodelovanje“, ki ga lahko države članice spodbujajo in uporabljajo na socialnem področju⁽⁴⁾.

3.5 Pogodba potrjuje vlogo socialnih partnerjev, ki lahko prispevajo k Evropi gospodarskega in socialnega napredka. Z določbami o participativni demokraciji ponuja tudi nove možnosti in dodatne instrumente – kot npr. „državljsko pobudo“ – za vključevanje državljanov in njihovih organizacij v graditev bolj socialne Evrope. EESO mora pri tem igrati aktivno vlogo.

3.6 EESO se sklicuje na deklaracijo⁽⁵⁾ devetih vlad, v kateri je poudarjena potreba po krepitvi evropskega socialnega modela, saj je prinesel socialni napredek in se je zmožen soočiti z današnjimi izzivi. Deklaracija poudarja odgovornost evropskih institucij za to, da socialno Evropo vnovič postavijo v ospredje in pri tem uporabijo vse instrumente, ki so jim na voljo, še posebej socialni dialog. „EU-27 ne sme biti samo območje proste trgovine, temveč bi morala zagotavljati potrebno ravnotežje med

ekonomsko svobodo in socialnimi pravicami, tako da bi bilo mogoče notranji trg urejati tudi na socialni ravni“. V okviru svoje zunanje politike bi morala Unija spodbujati vrednote svojega socialnega modela, da bi dosegla pravično globalizacijo in dostojno delo za vse.

3.7 Skratka, potreben je nov akcijski program socialnih ukrepov EU, da bi socialni razvoj v EU lahko dohiteval gospodarski in tržni razvoj, prispeval k potrditvi lizbonske strategije in spodbujal njene socialne, gospodarske in okoljske vidike ter skupno napredovanje na teh področjih. Smotrno je tudi v luči nove Lizbonske pogodbe, da bi ustvarili bolj participativno in dinamično socialno Evropo, ki upošteva potrebe in pričakovanja državljanov. Zato mora biti akcijski program socialnih ukrepov EU v celoti vključen v postlizbonsko strategijo, ki temelji na zaposlovanju, rasti, socialni koheziji in trajnosti in pri kateri bo socialna razsežnost enako pomembna kot gospodarska.

4. Načela in elementi novega akcijskega programa socialnih ukrepov EU

4.1 Novi akcijski program socialnih ukrepov EU se mora trdno opirati na vrednote in cilje Evropske unije, kot so opredeljeni v Lizbonski pogodbi. Moral bi biti referenčni okvir za demokratično, solidarno, trajnostno, socialno vključujoče in konkurenčno območje blaginje za vse državljane Evrope, temelječe na širši porazdelitvi življenjskih priložnosti, ki nikogar ne zanevari, in pomemben instrument za jamstvo državljskih pravic, zapisanih v Listini temeljnih pravic. Novi akcijski program socialnih ukrepov EU mora temeljiti na pozitivnem sodelovanju držav članic, ne pa na konkurenčni „tekmi za najnižjo raven“ glede socialnih pravic, socialnega varstva in delovnih razmer. Evropska unija bo tako potrdila svoje zavzemanje na področju človekovih pravic, da bi jih zagotovila na čim boljši možni ravni.

4.2 Akcijski program socialnih ukrepov EU podpira vizijo evropskega družbenega modela, ki vključuje tako koncept socialnega tržnega gospodarstva kot evropski socialni model. Ustreza potrebam in težnjam državljanov, daje jim pravice in dolžnosti in jim s tem podeljuje moč, spodbuja participativno demokracijo ter opredeljuje in spodbuja akterje v okviru okrepljenega socialnega in učinkovitega civilnega dialoga. Novi akcijski program socialnih ukrepov EU bi moral omogočiti ustvarjanje in inovativen pristop k obvladovanju novih izzivov in tveganj.

4.3 Novi program bi moral temeljiti na dolgoročnih socialnih in družbenih perspektivah ter se odzivati na nova pričakovanja in stvarnosti. Ta dolgoročna trajnostna perspektiva naj bi namenila pozornost ukrepom za otroke in mlade.

⁽³⁾ Člen 2.

⁽⁴⁾ Naslov IV, člen 10.

⁽⁵⁾ Nov zagon za socialno Evropo (*Enhancing Social Europe*); predložili ministri za delo Belgije, Bolgarije, Grčije, Španije, Francije, Italije, Cipra, Luksemburga in Madžarske:
<http://www.obreal.unibo.it/File.aspx?IdFile=816>.

4.4 V programu morajo biti posodobljeni in ponovno potrjeni cilji, predlogi in težnje socialne politike EU za obdobje še precej po letu 2010. To bi moral biti obsežen načrt političnih ukrepov na vseh ravneh za ponovno aktiviranje socialne Evrope, podprt z redno posodabljanimi „socialnimi agendami“⁽⁶⁾, ki bi temeljile na skupnih vrednotah.

4.5 Akcijski program socialnih ukrepov EU mora biti tesno povezan z dinamičnim evropskim socialnim modelom⁽⁷⁾. Moč tega modela je v glavnem v tem, da se je v najrazličnejših položajih zmožen opirati na skupne vrednote, da skupaj z legitimnimi partnerji razvija instrumente, postopke in ukrepe za zagotavljanje dejanske konvergence pri napredku. Sposobnost EU za finančne posege je odločilen dejavnik za zagotavljanje koherentnega razvoja in za zmanjševanje strukturnega razvojnega zaostanka v nekaterih državah.

4.6 Program upošteva dejstvo, da gospodarski razvoj in socialni napredek vplivata drug na drugega in da sta medsebojno odvisna. Povezava gospodarske konkurenčnosti s socialno pravičnostjo in solidarnostjo je najprimernejši način za spodbujanje blaginje evropskih državljanov. Ob upoštevanju določenih zaščitnih ukrepov za upravičence bi lahko povezoval zasebne in javne pobude, da bi našel trajnostne finančne vire za vključujoče socialno varstvo. Pri tem bi moral ustvariti tudi okvir za zagotavljanje univerzalnosti, dostopnosti in kakovosti storitev javnega pomena.

4.7 Novi akcijski program socialnih ukrepov EU bi moral podpirati socialno odgovorno podjetništvo, pošteno konkurenco in enake okvirne pogoje, da bi lahko notranji trg uspeval, ne da bi ga ogrožal „socialni damping“. V tem okviru bi se moral program posebej usmeriti na kakovostna delovna mesta za prihodnost in na spremljajočo družbo znanja, ki je za to potrebna.

4.8 Pospeševanje podjetništva v najširšem smislu – kot to opredeljuje Komisija⁽⁸⁾ – bo izboljšalo učinkovitost tako gospodarskih kot socialnih ukrepov⁽⁹⁾. Treba je varovati in spodbujati raznolikost podjetništva, da bi bilo mogoče izkoristiti posebne prednosti malih, srednje velikih podjetij in podjetij socialnega gospodarstva ter njihov prispevek k socialni razsežnosti. Potrebni so evropski statuti za združenja, fundacije, vzajemne družbe in mala podjetja, da bi ustvarili enake okvirne pogoje za vse gospodarske akterje.

⁽⁶⁾ Komisija je 2. julija 2008 sprejela prenovljeno socialno agendo (COM(2008) 412 konč.).

⁽⁷⁾ Glej mnenje EESO z dne 6.7.2006 o *socialni koheziji: dati vsebino evropskemu socialnemu modelu*, poročevalec: g. EHNMARK (UL C 309, 16.12.2006).

⁽⁸⁾ Opredelitev Komisije: „Podjetnost pomeni sposobnost posameznika za uresničevanje svojih zamisli. Vključuje ustvarjalnost, inovativnost in sprejemanje tveganj ter sposobnost načrtovanja in vodenja projektov za doseganje ciljev. Ta sposobnost je v pomoč vsakomur v vsakdanjem življenju in v družbi, zaposlenim pri razumevanju ozadja njihovega dela in izkoriščanju priložnosti, je pa tudi podlaga za bolj posebne spretnosti in znanje, ki ga podjetniki potrebujejo za vzpostavitev socialne ali gospodarske dejavnosti.“ – Glej mnenje EESO z dne 25.10.2007 o *podjetniški miselnosti in libzonski strategiji*, točka 2.2, poročevalka: ga. SHARMA, soporočevalec: g. OLSSON (UL C 44, 16.2.2008).

⁽⁹⁾ Glej zgoraj navedeno mnenje.

4.9 Novi akcijski program socialnih ukrepov EU bi moral temeljiti na celostnem in koherentnem pristopu ter slediti konceptu obsežnega upoštevanja socialne politike tudi na drugih političnih področjih. Postati mora trden sestavni del makroekonomske politike, davčne politike in politik konkurence, strategije za trajnostni razvoj, industrijske politike, ozemeljske kohezije in zunanje politične razsežnosti EU.

4.10 Novi akcijski program socialnih ukrepov EU bi občutno okreplil na „življenjskih priložnostih“ slonečo socialno vizijo za 21. stoletje, ki jo je pred kratkim predstavila Komisija⁽¹⁰⁾. Komisija predlaga okvir za politike EU in poudarja, da so za agendo „priložnosti, dostopa in solidarnosti“ potrebna dolgoročno vlaganja v socialni in človeški kapital. Takšna vlaganja bodo povečala gospodarsko storilnost in jih je mogoče upravičiti tudi z vidika trajnostnega razvoja. Odbor močno podpira to zamisel in meni, da je treba tako na ravni EU kot v državah članicah zagotoviti inovativne načine za financiranje človeškega in socialnega kapitala. Proračun EU bi bilo treba temu prilagoditi. Proučili bi lahko tudi možnost vseevropskega posojila za razvoj socialnih infrastruktur.

4.11 Akcijski program socialnih ukrepov EU bi moral s spodbujanjem načel in vrednot evropskega socialnega modela v okviru zunanjih odnosov EU prispevati tudi k pravičnejši in bolj uravnoteženi globalizaciji. Ponujati bi bilo treba partnerstva s tretjimi državami v povezavi s povečano tehnično in finančno podporo, da bi tako spodbujali socialni in državljanski dialog ter politiko zaposlovanja in socialno politiko. Trgovinski odnosi bi morali sloneti na spoštovanju temeljnih človekovih in socialnih pravic, kot so npr. določene v načelih in standardih ILO (Mednarodne organizacije dela)⁽¹¹⁾.

5. Upravljanje na več ravneh

5.1 Institucije Evropske unije morajo zato, da bi bil dosežen socialni napredek, izpolniti svojo vodilno vlogo in dolžnosti, ki jim jih nalaga pogodba. Zato je nov akcijski program socialnih ukrepov EU smotrno. V praksi bi bilo treba uporabiti vse instrumente in ukrepe, ki so v ta namen predvideni v pogodbi⁽¹²⁾, v skladu s praktično izvedljivostjo in učinkovitostjo ter ob upoštevanju zahtev subsidiarnosti in sorazmernosti.

5.2 Akcijski program socialnih ukrepov EU iz leta 1989 in projekt notranjega trga iz leta 1992 sta pokazala koristnost „metode Skupnosti“. Ker je ta metoda še veljavna za zdajšnji pregled notranjega trga, Odbor meni, da bi jo bilo treba uporabiti tudi za ponovno oživitve socialne razsežnosti. Možnosti za zakonodajne ukrepe so tako znotraj EU-27.

⁽¹⁰⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: *Priložnosti, dostopnost in solidarnost: nova družbena vizija za Evropo 21. stoletja*, COM(2007) 726 konč.

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO z dne 22.4.2008 o *pogajanjih o novih trgovinskih sporazumih – stališče EESO*, poročevalec: g. PEEL, soporočevalka: ga. PICHENOT. UL C 211, 19.8.2008, str. 82.

⁽¹²⁾ Predvsem člen 136 Lizbonske pogodbe.

5.3 Obenem lahko obsežno in raznoliko vključevanje socialnih partnerjev in drugih organizacij civilne družbe na različnih ravneh prispeva k močnejšemu čutu za „prevzemanje odgovornosti.“ Vse ustrezne zainteresirane strani morajo sodelovati, da bi akcijski program socialnih ukrepov EU postal za državljane pomemben, oprijemljiv, praktičen in da bi se odzival na njihove potrebe. Tako bi moral proaktiven in „od spodaj navzgor“ usmerjen pristop, kot je opisan v nadaljevanju, vzajemno učinkovati s pobudami EU.

5.4 Treba je ugotoviti potrebe, skrbi in pričakovanja državljanov. Pobuda Evropske komisije za pregled stanja socialnih realnosti bi lahko služila za zgled in bi jo lahko izvajali redneje, tudi z vključevanjem lokalne ravni. Predstavniske organizacije civilne družbe imajo ključno vlogo pri usmerjanju zahtev državljanov na ustrezne ravni, tudi na raven EU. Treba jih je redno vključevati v preglede stanj in posvetovanja Evropske komisije, pri čemer bo Odbor igral svojo vlogo posrednika.

5.5 V zvezi s tem EESO poudarja pomen organiziranja stalne razprave na vseh ravneh, da bi obravnavali prihodnje izzive in strateške odločitve na področju socialne politike. Cilj razprave bi moral biti ta, da bi prispevali k novemu naprednemu soglasju o evropski socialni politiki, ki bi temeljil na skupni zavezi vseh udeleženi.

5.6 Medsektorski, sektorski in čezmejni socialni dialog ostaja eden glavnih temeljev socialnega modela v državah članicah in na ravni EU. Delodajalci in sindikati imajo pri obvladovanju socialnih izzivov eno ključnih vlog, ker so gonilna sila pri doseganju gospodarskega in socialnega napredka. Skupne analize in opredelitve prednostnih nalog, ki jih bodo pripravljali evropski socialni partnerji, bodo pomembni elementi okvira primernih ukrepov tako na ravni EU kot na nacionalni ravni ⁽¹³⁾.

5.7 Drug nosilni steber bo v prihodnosti državljanski dialog, ki ga je treba jasno razlikovati od socialnega. Vključevanje državljanov in njihovih organizacij na vseh ravneh v graditev socialne Evrope bo resničen izziv.

5.8 Ekonomske in socialne svete ter podobne organizacije bi bilo treba skupaj z njihovimi vladami spodbuditi k vključevanju v vse faze oblikovanja in izvajanja akcijskega programa socialnih ukrepov EU.

5.9 Obstoječa partnerstva in dialoge na področju socialne politike je treba v praksi okrepiti. Pozitivne izkušnje in zgledna

partnerstva, ki so bila vzpostavljena v državah članicah in na področju kohezijske politike EU ter so prispevala k socialni blaginji, je treba razširjati in po možnosti poglobljati.

5.10 Avtonomijo in zmogljivosti socialnih in gospodarskih akterjev je treba spodbujati in podpirati s primernimi javnimi ukrepi, da bi ti akterji lahko svoje interese uveljavljali v ugodnih razmerah od spodaj navzgor in ugotavljali ključna politična področja.

6. Ključna politična področja

6.1 Trajnostni življenjski potek

— *Varovanje poti posameznikov s skupnimi zavezami.* Skupna načela za soočanje s prehodi v vsej življenjski dobi in nena zadnje za podporo prožni varnosti ⁽¹⁴⁾, z zagotovljeno šolsko in poklicno izobrazbo, dostopom do storitev, ohranitvijo pravic, zadostnim dohodkom ter z javnim in/ali zasebnim financiranjem v skladu z vrsto izbranega socialnega zavarovanja. Sisteme socialne varnosti je treba prilagoditi in dopolniti, in sicer, kolikor je mogoče, s kolektivnimi sporazumi in z vzajemnim zagotavljanjem finančnih sredstev.

— *Izboljšanje kakovosti življenja z listino o socialni trajnosti,* ki bo na primer pokrivala temeljne socialne pravice, socialno varstvo, socialne službe, zdravstvene in pacientove pravice, vključno s pravicami duševnih bolnikov.

6.2 Zagotavljanje temeljnih socialnih pravic

— *Evropska listina temeljnih pravic.* Načela in določbe listine naj bi pomagali voditi in spodbujati razvoj in ukrepe socialne politike EU.

— *Čuječnost v boju proti vsem oblikam diskriminacije.* Dodatni zakonodajni ukrepi in drugi ukrepi za zagotavljanje določb v Pogodbi ⁽¹⁵⁾, s katerimi naj bi zajeli vse oblike diskriminacije.

— *Ratifikacija mednarodnih in evropskih instrumentov za človekove pravice.* Ukrepi za zagotavljanje pravnega in praktičnega izvajanja določb v okviru teh instrumentov in za boljše spremljanje s strani EU in držav članic. Posebno pozornost je treba nameniti konvenciji ZN o otrokovih pravicah.

⁽¹³⁾ Glej npr. skupno analizo najpomembnejših izzivov za evropske trge dela (*Key challenges facing European labour markets*), ki so jo objavili BusinessEurope, CCEP in ETUC oktobra 2007.

⁽¹⁴⁾ Mnenje EESO z dne 22.4.2008 o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: *Oblikovanje skupnih načel prožne varnosti – nova in boljša delovna mesta v povezavi s prožnostjo in varnostjo*, poročevalec: g. JANSON, soporočevalec: g. ARDHE. UL C 211, 19.8.2008, str. 48.

⁽¹⁵⁾ Člen 16 E Lizbonske pogodbe (prejšnji člen 13).

6.3 Opolnomočenje ljudi – razvijanje sposobnosti

- *Evropski program za več znanja* ⁽¹⁶⁾. Ključne prednostne naloge in ukrepi na področju vseživljenjskega učenja: pripraviti zakonodajno podlago in zagotoviti zadostna finančna sredstva.
- *Izvajanje Evropskega pakta za mlade, zlasti*
 - paketa za zaposlovanje mladih, ki temelji na večjih naložbah, ki mladim dajejo dostop do prve izkušnje dela v človeku dostojnih razmerah, in vodi k bolj stalni zaposlitvi na trgu dela;
 - zagotavljanje druge priložnosti za tiste, ki predčasno opustijo šolanje.
- *Okvirni program Skupnosti za politiko vključevanja*. Učinkovite, usklajene in na pravicah temelječe politike glede priseljencev, beguncev in manjšin, podprte z večjimi finančnimi viri. Stalna podpora predlaganemu Evropskemu forumu za vključevanje, ki naj bi ga ustanovila EESO in Komisija, da bi dala besedo priseljencem.

6.4 Na poti proti družbi za vse

- *Odprava revščine*
 - ohranjanje cilja – odprave revščine – v vseh državah članicah;
 - uresničevanje vizije popolne odprave revščine otrok;
 - dostojne pokojnine za boj proti revščini starejših;
 - vzpostavitev skupnih načel za dostojen minimalni dohodek – ob spoštovanju načela subsidiarnosti.
- *Enakost spolov*
 - izvajanje pakta za enakost spolov (z zakonodajo, odprto metodo usklajevanja in skupnimi načeli);
 - zagotavljanje individualnih pravic žensk;
 - povečanje njihove udeležnosti na vseh področjih družbe;
 - boj proti revščini žensk;
 - naložbe v sprejemljivo in dostopno varstvo otrok in oskrbo starejših;
 - prenova davčnih sistemov in sistemov socialne varnosti;
 - boj proti nasilju nad ženskami.

⁽¹⁶⁾ Glej Günther Schmied: *Transitional Labour Markets: Managing Social Risks over the Life Course*, prispevek k neformalni seji ministrov za zaposlovanje in socialne zadeve, Guimarães, Portugalska, julij 2007; http://www.mtss.gov.pt/eu2007pt/en/preview_documentos.asp?r=29&m=pdf, str. 69.

- *Odzivanje na potrebe starajoče se družbe*
 - usposobitev Zveze za družino, ki so jo potrdili voditelji držav EU, da bo delovala na tem področju;
 - ustanovitev „zveze za starejše“ ⁽¹⁷⁾;
 - zagotavljanje splošnega dostopa do dolgotrajne oskrbe in zagotovitev njene finančne vzdržnosti;
 - izvedba raziskovalnega programa;
 - ustanovitev opazovalnice za najboljše prakse.
- *Obsežna strategija EU glede invalidnosti*
 - uvedba protidiskriminacijskega okvira na področju invalidnosti;
 - utrditev načela vključevanja problematike invalidnosti v vse politike;
 - oblikovanje obsežnega paketa zakonodajnih ukrepov in presoja vpliva druge zakonodaje.
- *Izboljšanje storitev splošnega pomena*
 - potrebna pravna stabilnost za zagotovitev delovanja storitev splošnega interesa (in posebej socialnih storitev splošnega interesa) ter zlasti ohranjanje visoke ravni kakovosti ob spoštovanju pristojnosti akterjev;
 - razvijanje in nadzor kakovostnih orodij za oceno uspešnosti teh storitev in povečanje njihove učinkovitosti, tudi glede stroškov;
 - spodbujanje naložb s kombiniranimi instrumenti javnega/zasebnega financiranja (javnega/zasebnega partnerstva), zlasti na področju javne infrastrukture z ustvarjanjem prihodka od uporabe.

6.5 Ustvarjanje delovnih mest in visokokakovostnega dela

- *Ambiciozna in učinkovita evropskega strategija zaposlovanja*, zlasti merljivi cilji na področju vključevanja, vseživljenjskega učenja, zaposlovanja mladih in enakosti spolov, ki jih je mogoče primerjalno analizirati. Komisiji bi bilo treba dati več izvršilnih pooblastil.
- *Mobilnost kot možnost za vse*. Treba je izkoristiti prednosti notranjega trga in v celoti izvajati prost pretok delavcev v EU v povezavi z:
 - izvajanjem ustreznih ukrepov na področju socialne varnosti (učinkovito čezmejno usklajevanje socialne varnosti in prenosljivost socialnih pravic pri pokojninah in zdravstveni oskrbi);

⁽¹⁷⁾ SOC/308, osnutek mnenja o upoštevanju potreb starejših; poročevalka: ga. HEINISCH.

- dostopom do stanovanj, otroškega varstva in izobraževanja;
 - enako obravnavo napotnih in mobilnih delavcev ter delavcev v državi gostiteljici;
 - učinkovitejšimi in bolj usklajenimi nadzornimi mehanizmi napotitve delavcev.
- Kakovostna delovna mesta s pravično plačo
- skupna načela za spodbujanje kakovostnih delovnih mest s pravično plačo in omejevanje negotovih delovnih mest;
 - ukrepi za nizko usposobljene in še neusposobljene delavce;
 - okrepljena prizadevanja za boj proti neprijavljenemu delu;
 - priprava evropskega indeksa kakovosti dela;
 - ukrepi za bolj zdrava in varna delovna mesta ter učinkoviti ukrepi za soočanje z novimi tveganji, tudi glede novih vrst dela.
- *Odprava vseh oblik diskriminacije na trgu dela*, tudi z izvajanjem učinkovitih strategij za zmanjševanje razlik v položaju spolov in preprečevanje izključevanja ter z ukrepi za vključevanje.

6.6 Spodbujanje podjetništva v družbenem okviru

Treba bi bilo spodbujati podjetništvo v širšem smislu ter tako ustvarjati večjo rast in boljša delovna mesta ter dosegati socialno kohezijo in se boriti proti socialni izključenosti.

- *Podjetja, zlasti socialna podjetja in druga podjetja socialnega gospodarstva* kot sredstva za učinkovito vključevanje v družbo in delo.
- Programi Komisije za podporo podjetništvu naj bi bili še naprej osredotočeni na kakovostno zaposlitev.
- *Družbena odgovornost podjetij*. Da bi Evropa postala vodilna na področju družbene odgovornosti podjetij, so potrebni skupni ukrepi delodajalcev, sindikatov, nevladnih organizacij in oblasti, polno spoštovanje delovnega in socialnega prava ter trajnostni razvoj modelov in dobre prakse ob podpori spodbud EU.

6.7 Zgodnje odkrivanje in spremljanje strukturnih sprememb

- *Upravljanje sprememb* v okviru partnerstva med podjetjem in vsemi ustreznimi akterji, pri čemer je sodelovanje delavcev, posvetovanje z njimi in z njihovimi predstavniki bistvenega pomena za iskanje ustreznih rešitev.

- *Vključevanje okoljskih, industrijskih, ekonomskih in socialnih razsežnosti* v predloge EU o industriji, podnebnih spremembah in okolju ter posebni instrumenti financiranja za spodbujanje novih tehnologij in zaposlovanja.

6.8 Poudarek zunanje-politične razsežnosti

- *Spodbujanje značilnosti evropskega socialnega modela v zunanji politiki EU* (zlasti pojma dostojnega dela, socialnega dialoga in civilnega dialoga, na primer v politikah glede trgovine, AKP in sosednjih držav).
- Krepitev pristopa ILO
 - ratifikacija in izvajanje vseh ustreznih konvencij Mednarodne organizacije dela (ILO), vključno s tistimi, ki se nanašajo na nediskriminacijo;
 - vključevanje temeljnih standardov ILO v trgovinske sporazume;
 - krepitev nadzornega sistema ILO.
- Spodbujanje socialnega in okoljskega označevanja
- *Konvencije sistema GSP Plus kot referenčna točka* ⁽¹⁸⁾
- spodbujanje mednarodnih sistemov upravljanja za nove tehnološke in okoljske izbire ter nova mednarodna finančna pravila.
- Spodbujanje mednarodnih sporazumov o družbeni odgovornosti podjetij
- *Razvoj in upravljanje politike priseljevanja* v sodelovanju z državami izvora

7. Metode in orodja

7.1 Splošne ugotovitve

- 7.1.1 Iskanje učinkovitih in ustreznih metod za soočanje z novimi izzivi in spodbuditev socialnega napredka je izjemno pomembno.
- 7.1.2 V celoti je treba izkoristiti obstoječe in nove prvine prej omenjene pogodbe ter krepitev izvajanja pravnega reda na socialnem področju. To velja tudi za druge oblike ukrepov.

7.2 Nova zakonodaja in še nesprejeta zakonodaja

- 7.2.1 V okviru členov 136 in 137 pogodbe je treba sprejeti nekatere zakonodajne ukrepe, kot so:

- *sprostitev še nesprejete zakonodaje* (o delovnem času, delu prek zaposlitvene agencije in začasnem delu, prenosljivostjo dodatnih pokojnin itd.);

⁽¹⁸⁾ Glej točko 5.7 v mnenju EESO z dne 22.4.2008 o pogajanjih o novih trgovinskih sporazumih – stališče EESO; poročevalec: g. PEEL, soporočevalka: ga. PICHENOT. UL C 211, 19.8.2008, str. 82.

- izboljšanje nekaterih direktiv;
- ukinitve možnosti za odstopanja;
- vzpostavitev okvira za nove oblike zaposlovanja in nova tveganja na delovnem mestu.

7.3 Krepitev postopka prenosa, spremljanja in vrednotenja ukrepov

- Sodbe Evropskega sodišča in njihove učinke na pravni red na socialnem področju je treba pozorno spremljati in po potrebi sprejeti politične in pravne ukrepe, da bi onemogočili posege v neodtujljive temeljne pravice ⁽¹⁹⁾.
- Treba je v celoti izkoristiti potencial socialnih partnerjev in organizirane civilne družbe v procesu prenosa in izvajanja zakonodaje, ukrepov in programov.
- Treba je izboljšati nadzor in zmogljivosti inšpekcije na področju zdravja in varnosti pri delu ter uresničevanje pravic delavcev.

7.4 Koregulacija in samourejanje

7.4.1 Koregulacija in samourejanje (sporazumi, prostovoljni kodeksi ravnanja, standardi itd.) lahko dopolnita okvirno zakonodajo EU in druge ukrepe na socialnem področju. Socialni dialog je ena izmed prvin tega instrumenta. Koregulacija in samoregulacija sta lahko dinamičen proces, ki se odziva na hiter razvoj stvarnosti na socialnem področju. Vendar pa ju je treba temeljito analizirati. Temeljiti morata na sodelovanju in odgovornosti vseh ustreznih zainteresiranih strani in ne smeta voditi v slabši pravni položaj kot metoda Skupnosti.

7.5 Treba je okrepiti avtonomijo in učinkovitost socialnega dialoga

7.5.1 Skupni delovni program za obdobje 2006–2008 evropskih socialnih partnerjev dokazuje, da se bo evropskemu socialnemu dialogu uspelo soočiti z izzivi Evrope, če bodo evropski socialni partnerji sprejeli potrebne ukrepe za oblikovanje uspešnega in dinamičnega okolja avtonomnih industrijskih odnosov na vseh ravneh. EU to lahko podpre tako, da:

- zagotovi ustrezno posvetovanje evropskih socialnih partnerjev v okviru člena 138 pogodbe;
- zagotovi nemoteno izvajanje skupnih dolgoročnih programov;

⁽¹⁹⁾ Na primer sodba Sodišča Evropskih skupnosti C-341/05 z dne 18.12.2007 (Laval un Partneri Ltd.) v zadevi Viking, sodba Sodišča Evropskih skupnosti C 346/06 v zadevi Ruffert.

- okrepi zmogljivosti sindikatov in delodajalcev na področju izobraževanja, tudi s pomočjo novih ukrepov, zlasti v novih državah članicah;

- spodbudi kolektivne čezmejne sporazume, tako da socialnim partnerjem zagotovi trden pravni okvir za vseevropska kolektivna pogajanja, vključno z določbami o prenosu kolektivnih sporazumov;

- naprej razvija direktive o sodelovanju delavcev, še posebej pravice do obveščeniosti in posvetovanja.

7.6 Civilni dialog – krepitev participativne demokracije

7.6.1 Določbe ⁽²⁰⁾ o participativni demokraciji v Lizbonski pogodbi dajejo nove možnosti za to, da se poleg socialnih partnerjev v polni meri vključijo še druge organizacije civilne družbe v oblikovanje evropske socialne politike in zlasti v pripravo novega akcijskega programa socialnih ukrepov EU.

7.6.2 EESO je institucija, ki predstavlja organizirano civilno družbo v EU. Lizbonska pogodba povečuje področje delovanja Odbora, tako da lahko v polni meri odigra vlogo posrednika med organizirano civilno družbo in organi odločanja v EU. EESO ima posebno odgovornost pri krepitvi participativne demokracije. Dajal bo pobude ter iskal poti in možnosti za to, da bi novi člen pogodbe postal operativen, in za presojo različnih metod sodelovanja, posvetovanja in ocene vpliva, ki jih uporabljajo Evropska komisija in druge institucije s ciljem, da bi bile bolj zanesljive, koristne in participativne. V tem okviru Odbor ponavlja svoj poziv k sprejetju statuta evropskih združenj ⁽²¹⁾.

7.7 Pravica državljanov do pobude – pomembno orodje

7.7.1 Na pravico državljanov do pobude ⁽²²⁾ je mogoče gledati kot na enega najpomembnejših orodij, s katerim lahko organizirana civilna družba skuša krepiti socialno Evropo, ki je bližje državljanom in njihovim socialnim pričakovanjem.

7.7.2 Zato morajo organizacije civilne družbe oceniti učinkovitost te nove določbe v pogodbi. Preveriti morajo, v kakšnih okoliščinah jo lahko uporabijo in kako naj bi postala operativna. EESO lahko prispeva k tej analizi tudi tako, da vključi nacionalne ekonomsko-socialne svete in nacionalne organizacije, ki jih člani predstavljajo.

⁽²⁰⁾ Člen 8 B.

⁽²¹⁾ Glej na primer mnenje EESO z dne 28.1.1998 o *spodbujanju prostovoljnih organizacij in fondacij v Evropi*; poročevalec: g. OLSSON (UL C 95, 30.3.1998).

⁽²²⁾ Člen 8 B.4.

7.8 Okrepljeno sodelovanje

7.8.1 Čedalje večja raznolikost v Evropski uniji je argument za okrepljeno sodelovanje. Države članice, ki hočejo hitreje napredovati na področju socialne politike, lahko uporabijo to možnost in najdejo ustrezne skupne rešitve. To seveda ne bi smelo voditi v „socialni damping“, pa tudi tisti, ki ne sodelujejo, ne bi smeli ostati povsem zadaj. V tem okviru je treba opozoriti, da med nekaterimi državami članicami že obstaja sodelovanje na nekaterih področjih ⁽²³⁾.

7.8.2 Nekatera možna področja za okrepljeno sodelovanje so:

- doseganje skupnega pristopa k vključevanju ekonomskih in socialnih politik v območje eura;
- prenosljivost tistih socialnih pravic, ki jih ne zajema uredba o koordinaciji sistemov socialne varnosti ⁽²⁴⁾;
- ukrepi za krepitev različnih strategij EU, ki so predvsem v pristojnosti držav članic, na primer na področju izobraževanja.

7.9 Odprta metoda usklajevanja (OMU)

7.9.1 V različnih mnenjih je Odbor izrazil podporo OMU, vendar je menil, da bi morala biti učinkovitejša. OMU je prinesla nekaj rezultatov, vendar države članice pogosto niso pokazale dovolj zavezanosti ciljem in dogovorjenim ukrepom.

7.9.2 Odbor je predlagal, da bi OMU uporabili za določitev kvantitativnih in kvalitativnih ciljev in boljših socialnih kazalnikov, ter da bi jo uporabili na novih področjih, na primer v politiki vključevanja, na področju medgeneracijske solidarnosti in v politikah na področju invalidnosti.

7.9.3 OMU bi morala bolj delovati na lokalni ravni ter odražati participativni pristop „od spodaj navzgor“ in potrebno usklajevanje partnerjev in politik za lokalni in regionalni razvoj ob podpori strukturnih skladov.

7.9.4 Nekaj predlogov:

- lokalni, regionalni in nacionalni akcijski načrti kot pglavitni sestavni del akcijskega programa socialnih ukrepov EU;
- primerjalna analiza OMU z uporabo ciljev in indikatorjev, medsebojnih pregledov in izmenjave dobre prakse, pri čemer je treba poudariti upravljanje in še zlasti sodelovanje organizirane civilne družbe na vseh ravneh in nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov.

⁽²³⁾ Na primer euro in Schengen.

⁽²⁴⁾ Uredba 883/04.

7.10 Skupna načela

7.10.1 Nedavne pobude Komisije, na primer o prožni varnosti, so uvedle „novo“ metodo; ta temelji na skupnih načelih, ki naj bi jih upoštevale države članice po svoji volji ⁽²⁵⁾.

7.10.2 Metoda se zdi koristna takrat, ko se osredotoča na zelo specifične teme, in tam, kjer države članice hočejo napredovati, čeprav je pristojnost EU omejena. Ker so vključena števila politična področja, obstaja potreba po celostnem pristopu.

7.10.3 „Metoda skupnih načel“ je tudi priložnost za sodelovanje organizirane civilne družbe pri oblikovanju in pogajanjih o teh načelih in njihovem izvajanju.

7.10.4 Kljub temu obstaja velika potreba po tem, da bi našli povezavo z drugimi evropskimi institucijami in metodami, na primer z OMU in integriranimi smernicami lizbonske strategije, da bi ocenili in izmerili učinkovitost te „nove“ metode in njeno izvajanje. Pri izvajanju je pomembno, da se skupna načela učinkovito upoštevajo, da ne bi prišlo do neželjene konkurence.

7.11 Kazalniki

7.11.1 Odbor predlaga, da bi v okviru akcijskega programa socialnih ukrepov EU uvedli poseben ukrep, povezan s kazalniki, pri katerem bi dejavno sodelovale ustrezne zainteresirane strani. Ukrep bi moral:

- uvesti nove kazalnike blaginje, ki niso tesno vezani na BDP/BNP, vendar kažejo napredek na področju socialnega razvoja ⁽²⁶⁾;
- izdelati visokokakovostne, zanesljive in primerljive socialne kazalnike, ki dajejo dovolj podrobno in resnično sliko o napredku glede teh ciljev;
- razviti kvalitativne kazalnike, na primer za merjenje dostopnosti in kakovosti glede pričakovanj ter tudi vključenost uporabnikov in uporabniku prijazno obravnavo, ki kaže, ali so potrebe uporabnikov zadovoljene.

7.12 Ocena vpliva politik EU

7.12.1 Zakonodajo, politike in programe Evropske unije bi bilo treba analizirati z vidika njihovih socialnih posledic. Komisija ima posebno odgovornost pri tej oceni vpliva, ki naj bi vključevala vse vključene akterje. Vsa glavna področja socialne politike, zlasti njihovi učinki na zaposlitev, rast, socialno kohezijo in trajnost, bi bilo treba oceniti vsakih pet let. Treba bi bilo določiti merila kakovosti za potrebne analize in ocene.

⁽²⁵⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o oblikovanju skupnih načel prožne varnosti – nova in boljša delovna mesta v povezavi s prožnostjo in varnostjo, COM(2007) 359, idr. UL C 211, 19.8.2008, str. 48.

⁽²⁶⁾ V skladu z delom Nobelovega nagradjenca za ekonomijo Amartyo Senom.

7.13 Finančna sredstva

7.13.1 Na proračunski instrument, potreben za izvajanje akcijskega programa socialnih ukrepov, je treba gledati v okviru celovite vizije evropskih in nacionalnih finančnih sredstev.

7.13.2 V proračunski reformi je treba poseben poudarek nameniti ukrepom za podporo ekonomske in socialne kohezije. Da bi ohranili in spodbujali kohezijo, zaposlovanje in evropski socialni model, s tem pa tudi akcijski program socialnih ukrepov, je v skladu s petletnimi analizami (glej točko 7.12.1) potrebna prerazporeditev sredstev.

7.13.3 Vendar pa so do leta 2013, ko bo začel veljati nov proračun, znotraj obstoječega proračuna možne nekatere prerazporeditve, delno brez novih pogajanj med državami članicami, delno pa šele po novih pogajanjih.

7.13.4 Za vključevanje socialne razsežnosti v različne politike je potrebne več skladnosti in usklajevanja med različnimi skladi

(kohezijskimi, regionalnimi, socialnimi, skladom za razvoj podeželja in Evropskim skladom za prilagoditev globalizaciji).

7.13.5 Predlogi za srednjeročne pobude:

- ponovni pregled Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji s posebnim poudarkom na področju uporabe, metodah izvajanja, boljšem dostopu do sredstev ter krepitvi povezave z ESS; treba je razmisliti o možni širitvi Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji, tako da bi zajemal tudi vpliv podnebnih sprememb in okoljskih politik na zaposlovanje;
- strukturni skladi bi se morali bolje odzivati na potrebe manjših, vendar učinkovitih podpornih struktur na lokalni ravni;
- ustanovili bi lahko sklad za socialne inovacije, ki bi podpiral nove eksperimentalne pobude v skladu s pozitivno izkušnjo programa Equal;
- hitra ustanovitev demografskega sklada ⁽²⁷⁾;
- okrepitev Evropskega sklada za vključevanje.

V Bruslju, 9. julija 2008

Predsednik

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁷⁾ Glej mnenje EESO z dne 18.12.2007 o četrtem kohezijskem poročilu z dne 18. decembra 2007, poročevalec: g. DERRUINE (UL C 120, 16.5.2008).